

Излази сваке недеље на читавом табаку.

Претплата, огласи и дописи шаљу се уредништву „Гл. Народа у Н. Сад.“

ГЛАС НАРОДА.

Цена је листу:
на годину 3 фор.
на осам месеци . . . 2 „
на четир месеца . . . 1 „
за Србију годишње 4 „

ЛИСТ ЗА НАРОДНЕ СТВАРИ, ПРИВРЕДУ, ПОУКУ И ЗАБАВУ.

ЗА ОГЛАСЕ ПЛАЋА СЕ 5 НОВ. ОД СВАКЕ ВРСТЕ И 30 НОВЧ. ЗА ЖИГ СВАКИ ПУТ, ЦЕНЕ СУ ЗНАТНО НИЖЕ ЗА ОНЕ ОГЛАСЕ, КОЈИ ШТО ЧЕШЋЕ ИЛИ У ШТО ВЕЋЕМ ОБИМУ ИЗЛАЗЕ У ОВОМ ЛИСТУ.

Н А Ш Н Е М А Р.

Када се с оне стране Саве и Дрине и на црним брдима беле Горе-црне спремају да одпочну нов живот, ми с ове стране као да смо свршили све, те можемо лећи мирно да спавамо, завлачимо се сваки у своју кућу не марећи ни за какав општи посао, напуштајући народну ствар да плови без весла даље.

Или смо се размазили, као оно Римљани, када су били готови да пропадну, или нам је дотужало, те се ратосиљамо свега и свачега?

Нисмо се заиста размазили. Ко нас је мазио? Римљани су се у богатству и раскошу размазили, а куд ће грђе сиротиње од нас ма да је још грђи раскош. Тај раскош није из мажења него из тешка усиљавања, из страшна напрезања. Није у нас да незнаш куд ћеш с новци.

Дотужало нам је и ратосиљамо се свачега, а то је баш тај наш немар.

Могу нам сто пута доносити новине приче ужасније од ужаснијих, како су непријатељи наши навалили на нас, како нас руше, куд год се окренеш, ми прочитамо новине, као да пишу о томе, како се удавила парашена леђа у леденом мору, на којој су ишли аустријски матрози на северни крај света.

Чујемо како су на неправди ову или ону општину растерали, чујемо како су гимназију српску напали, чујемо како се са саборски закључци наши титрају, чујемо како нам народну вољу нашу исмевају, чујемо како наређују да се Матица наша сели, све чујемо и — нехајемо.

Нико се не креће, никоме ни брига. Па да је коме чудо, него ни то није, са свим нам је свеједно, дошло што му драго. Наша стара пословица каже, да је свако чудо за три дана, али данас код нас није ни онда чудо, кад гледаш очима, де се чудо ради, а не кад је прошло.

Да се ми макнемо, друкчије би они зазирали, али ми смо живи гори него наши стари мртви; и мртвога Краљевића Марка надилазили су путници, а нама живим сваки ђаво

иде уз нос и то за то, јер га пуштамо да иде.

Тужимо се да је зло време, да је тешко живити, те нам није ни дочега. То време није само на нас Срба наишло, не пада снег само на Србина овде него и на друге људе, ми нисмо оно што смо били и што су и данас наша браћа на другоме крају.

Та зар ми горе живимо данас него Црногорци и данас и увек до данас, па што њима недодија, што се они нератосиљају свега, па свако код своје куће да седи, него у то зимње доба долетише на Цетиње.

Ми смо слаби, шта ће нас шака људи! А зар их више има у Црној Гори? А зар је Турчин слабији непријатељ од нашег. Но друго је тамо, а друго је овде, вели се, кад се нема бољег разлога. Јесте друго је тамо, тамо се на један глас све листом диже, а овде ни трубом што ће да затруби суђенога дана, не би нас пробудио из чаме у коју смо запали.

Има ко то мотри, како ми дишемо а не како се мичемо. Па кад виде, да ћутимо кад нам једну кућу оборе, они ударају и на другу и тако редом.

Ми свега имамо али дурашности најмање. Волемо као деца нове и нове сиграчке. озбиљних послова ретко се и лаћамо, и кад ко што озбиљно започне ми с подсмејом напуштамо. Код других народа излази један научан или забаван лист стотином година, а код нас не може ни десет. Таман ти најбоље удесиш, да пишеш, а лист ти је већ изгустран. Немарим више, то је разлог, којим се убија воља најчеститијем раденику најавноме пољу, немарим за лист, немарим за књигу, немарим за позориште, немарим за Матицу, немарим за село, немарим за беседу, не марим већ ни да живим, или бар не да српски живим. Отресимо се, прионимо раду, па се не плашимо, немар долази од страха, поплашим се пустим уздице па куд отишао, попустили

смо као да суву болест имамо те гледимо оћемо ли с пролећним или јесеним листом. Али није тако још је здрава крв наша, само нека нам је воља така па прионимо, латимо се дурашно посла па је победа наша, јер што

се дугим искуством осведочио да је било у старо доба истина то је и данас истина а стара латинска пословица каже: *labor improbus omnia vincit* рад неуморан све побеђује (савлађује.)

ЦРТИЦЕ ИЗ ИСТОРИЈЕ.

од

Светозара Савковића.

ИСТОЧНИ НАРОДИ.

Истоком зовео онај крај земаљски, одакле се сунце рађа. Сви они народи, који на истоку станују, зову се источни народи.

Ми смо овде наумили говорити о оним народима Азије и Африке, који су у старо доба, у старој историји на глас изашли, и који су становали у јужној и југозападној Азији и у североисточној Африци. Ови су народи врло знаменити у историји, јер су они први од свију светских народа из дивљег у образованије стање ступили.

Једни од ових народа сишли су са обронка вечитим снегом покривених Химилајских гора, а други су опет раширили се од подножја брда Арарата, на којем је, по библијској причи, Ноје свој ковчег привезао. Прво су били аријски а друга симитски народи.

Да посмотримо овде ове источне народе, те да најглавнијим потезима обележимо, шта је који примио, коју је клицу образованости један а коју други однеговао!

Човек има телесну и душевну снагу. Што му је ова друга развијенија, тиме се он више разликује од других створова природних. Историји спада у најглавнији задатак, да све ступње овога развитка, овога усавршавања човечијег на видик изнесе. Човек при развитку, при усавршавању своје стаје прво на најнижи ступањ па онда се мало по мало пење на лествици напретка и савршенства свога.

Душевна радња човечија разнолика је. Човек има срца и осећања, а има и разума. Срцем својим воли или мрзи, јуначи се или плаши се, клања се и обожава он. Што му добра доноси, од чега му зависи живот и срећа земаљска, то он поштује, према томе може да има и осећај — обожавања. Што му зла доноси, што му може живот одузети, то он истина не поштује, али и према томе има осећај страха и обожавања. Осећај обожавања зове се друкчије — вера.

Источни народи баш с тога су знаменити, што су код њих први верозакони постали. Како је на истоку природа бујна, како је сун-

це жарко, земља плодна, биљке и животиње горостасне, то није чудо што су испочњаци све природне појаве обожавали, њих као божанске снаге, божанска суштства сматрали. Ватра човека греје, она му и иначе у животу велику хасну или штету донети може. Је ли чудо, што су је Миђани и Перзијанци обожавали, за божаство сматрали? Има ли шта нужније за човека од светлости? Не би ли он без ње у вечитој тами живети, не би ли пропасти морао? Није ли дакле близу памети, да су људи, докле су још стајали на нискоме ступњу развитка, светлост као божанство узимали? Није ли са свим појамно, што су Вавилоњани, Инди, Мисирци и Финићани сунце месец и звезде обожавали, као божаства поштовали? Мисирци су, шта више, и животиње обожавали. Роду, мачку, бика, и мало коју животињу нису они за божаство сматрали, олтара и храмова јој подижући и божанску јој пошту чинећи. Скоро код свију источних народа биле су дакле вере природне. Они су обожавали природне појаве, мислећи да је овај или онај створ природни божаство, или да је ово у свима створовима, у целој природи.

Верозакони, који признају више богова, зову се многобожачки. Оно веровање пак по којем је божаство у свима створовима, у природи, по ком је дакле ово бог, зове се пантеизам, свебоштво. Сви скоро источни народи или су се држали многобоштва или свебоштва.

Од свију старих народа једини су Израиљћани веровали, да бог није у природи, него да је он ван ње, да је над њоме те јој је неограничени господар. Они су једини дакле у једног бога веровали, они су једини били једнобошци. Једнобожачку веру прихватили су доцније Хришћани и Арапи, али о овима ће говора бити тек на крају старе и у току средње историје, јер они су појавили се тек тада на позорници света.

Осећање каже човеку шта је лепо, а шта је ружно. Осећање му каже, да је лепо пла-

во небо, чарна гора, бистра река. Из осећања тога поникне у човеку тежња, да оно, што је лепо, представи у слици помоћу боје, камена или друге које материје. Тако је постала уметност бојадисања или живописа и уметност резања или вајарства. Клица ових уметности проклијала је већ у старих народа. Мисирци су већ своје храмове, гробнице и мртвачке ковчеге сликама украшавали. Перзијанци су своје резане слике шаровитом бојом премазивали. Вавилоњани и Мисирци, Инди и Перзијанци имали су резаних слика, бавили су се вајарством.

Стари народи имали су и својих згода. Они су подизали палате и храмове. Вавилоњани, Инди, особито пак Мисирци бавили су се вештином зидања. Ови последњи су у овој вештини и у вајарству учитељи потоњим јевропским народима: Јелинима и Римљанима.

Човек и у најпрвобитнијем стању осећа потребу, да мисли и чувства своја искаже. Уметност исказивања осећања зове се песништво. Још Израилћани и Инди имали су песама. Први су их певали у славу боговима и јунацима.

Разумом својим човек распознаје добро од зла. Разумом својим проучава он себе и природу. Радња духа људскога, која се бави проучавањем појава светских, зове се наука. И у науци су источни народи почетак учинили. Израилћани, Инди и Мисирци имали су своје писце историја. Инди су већ бавили се науком о рачунању, од њих су нам остали бројеви, који се при свакидашњем рачунању употребљују. Они су бавили се богословијом и филозофијом. Вавилоњани су проучавали звезде, бавили су се дакле астрономијом, звездарством. Они су по звездама судбину људску тумачили срећу или несрећу прорицали. То занимање зове се астрологија. Мисирци су се бавили науком о рачунању, мерењу и бројању времена, они су обдељавали богословију и лекарство.

Наука о праву имала је већ своје заступнике у Миђана, Перзијанаца и Мисираца.

Књижевност није увек била овако усавршена. Било је времена када нико није ни писати знао. Финичанима припада заслуга и слава, да су они писмена, азбуку изнашли и по свету је раширили.

Народи нису били увек овако стални као сада што су. Они су ишли од места до места, из једног краја света у други. Тек један или други народ станио се на једном месту, изабрао је себи стално пребивалиште. Испрва су народи живели од дивљих производа земаљских. Они су хранили се животињама и сировим плодовима земаљским. Мало по мало научили су се сами сејати семена разних биљака, научили су се земљу обрађивати. Земљерадња значила је прелазак из дивљег, необразованог у питомије, изображеније стање.

Израилћани, особито пак Мисирци познати су као ваљани земљерадници. Ови последњи и у томе су учитељи потоњим народима.

Но човеку нису за живот довољни само плодови земаљски. Он потребује алата и справа, помоћу којих себи храну набавља и остале потребе намирује. Човек дакле сирове производе земаљске прерађује, правећи од њих разне ствари и предмете. Научењаци доказују, да је још пре ових старих народа, о којима ми овде говоримо, било народа, који су попели се били на доста велики ступањ образованости. Ти народи живели су у средњој Јевропи. Куће су им биле по језерима и водама, на стубовима зидане, јер су бегали од дивљих зверова. Од њих су заостали разни алати и оруђа. Они су у развоју евоме разне ступње прошли. Било је времена када су употребљавали сама каменита оруђа. Даљи ступањ развоја био је, када су служили се оруђем од бронзе или туча. Тек после су употребљавали гвоздено оруђе.

И источни народи, о којим је реч у овом чланку нашем, бавили су се прерађивањем сирових земаљских производа, и они су занимали се занатима и образованошћу. Тако су Инди добивали разне руде: гвожђе, челик, бакар, коситар и злато, од њих разне ствари, Они су добивали и бисер, драго камење и слонову кост. Правили су и од свиле разне предмете.

Финичани су такође на гласу са своје радности. Они су обрађивали метале или руде, умели су ткати, скерлет-бојом бојадисати и лађе градити.

СРПСКА МАТИЦА И БУКОВЧАНИ.

Имали Србина који незна какво је то друштво „Матица српска у Новоме Саду?

У Војводовини, у Угарској, држим да га нема, јер свако српче зна да је то књижевни

завод, да је та Матица у друштвеној кошници оностраног српства основан и издржаван завод то посмртним дашбинама и задужбинама то прилозима и даровима живих, — а наме-

њен да купи трудољубиве и вредне пчелице умнога знања и рада у народу, у кошницу заједничког и општег рада, те да после тај умни мед растопи и распошље књигом по народу српском, да га медом знања и науке зарани и да му живот заслади и омили.

Та сватко зна да је Матица уједно и чуварка аманета Саве Текелије и многих других честитих и племенитих Срба, — од којих се аманета и задужбина небројене умне пчелице на разном цвећу знања и науке по народу разројише, те му користе и уче га, — али на жалост залегоше се нуз ове вредне и користне пчелице не само многи трутови — зоље и стршеви него баш и сами творца-циви.

Матица је из Пеште где је српство на издисању пренесена по жељи и користи народа у Нови Сад и то са дозволом владе, а на основу својих правила, која су владом одобрена.

У Новом Саду, у умном средишту овог страног српства — истом да се почео њен рад развијати, истом да је једва сазнала и у позорила изворе и путове, којима да учени мед знања и науке збира и по народу шири.

Али на жалост ево сада јада изненада, мађарски министар у Будим-Пешти, поводом познате клевете — оглашеног Педера Нинковија — као да је бојаги Матица свој капитал проћердала, — наређује и тера да се Матица из средине српства из Н. Сада — сели у Пешту, и то вели — зато што ће у Буд-Пешти моћи боље радити, — заборављајући — да је баш зато, што тамо није готово ништа радила овамо и пресељена.

Све друго на страну, али само да се узме у обзир и сравни то, какав је био Летопис Матице Српске у Пешти, а какав је у Новом Саду, — пак би се заиста уверило, да Матица у Новом Саду може боље радити и да баш и ради него ли у Буд-Пешти.

Та боље је Матицу пренети и у сам град Варадин неголи у Пешту, јер и у самом ће Варадину Бошковић и Хаџић и остала браћа боље моћи радити него у Пешти, е али што зато мари мађарски министар.

Матица управља које са својим које других фондова главницама у износу од прилике до 400.000 ф.

Новац се у Буда-Пешти готово више издавао туђинцима а сада у Новом Саду више Србима зато потребује увек једног благајника са платом 600 ф. и кауцијом до 1200 ф. А овај је благајник био је пре године брат Корнел Јовановић.

У Новом Саду као неком умном средишту овог страног српства стицао се и настањивао

многи честити брат Србин, који је својим умним радом користио не само Н. Саду него и свом српству.

Али као што то бива у свету тако је и овде бивало, да су често поред поштених људи и по неки ниткови налазили ту зараде — те се и настањивали.

Није ми намера никога гадити или црнити, јер ће се сваки са својих дела посрамити или прославити, нити пак овог или оног у коју врсту ових људи рачунати, — то нека њихова дела чине.

У Новом Саду после покрета беше новинар Медаковић човек по природи и своје раду шпекулант, — који је у устима корист и напредак народа носио, а у истину само тога ради да му што дубље тури руке уцеп те тако је и стало, даје меште обећаног споменика Доситејевог — купио себи спахилук.

Ђорђе Папфија који је родом из Буковца малена села близу Варадина почео је да изучава правничке науке пак је на полак пута стао па заспао — и мешто адвоката постао — новинарски шегрт — код Медаковића.

Као шегрт и калфа новинарски чинио је покушаје да се отресе шпекулантства и да постане вредан родољубиви раденик, — и тамаман постаде новинарски мајстор, а он се на своје и наше зло позна са неком женом и пропадне за народ, јер се телом а по том и умно изнури, пак кад га запиташе зашто истом одпочети правац свога јавног рада напушта, одговорио је речимице:

„Ја сам 35 година — толико је онда био стар радио за народ — а сада хоћу за мене да видим хоћу ли умети, ко боље плати ономе ћу радити.“ —

Сиромах Папфија он је свој рад разумевао од дана рођења, а да је узео од дана свога зачећа било би 3 год. и 9 месеци, те да је фонда могао би као умни богаљ вући подпуну пензију — за 40 год. службе.

Тако постаде од Ђоке Поповића-Папфија.

А у Н. Саду отвори се Турски конзулат.

Нинкови Педер — као што он у шали једном сам рече кад је Мајерфи-Папфи онда би ја био Нинкови Педер, — такође је бучковчанин, беше богослов па мешто попе измето се у неког морског новинара, као што се приповеда за паре Маширевић — Шмерлингове бечке камариле — и беше најжешћи противник српске народне странке.

Са Папфијом својим сељаком смртно се мрзио и узајмно грдио.

Са тога свога рада против народне странке стекао је толико, да је земље купио и обрађивао је а после је продао и у Н. Саду се опет настанио.

Човек умно ограничен а начела поју сваком богу за готове — а при том лукав и притворан.

Год. 1872 делијо је у свом родољубивом заносу Корнел Јовановић народу неке песме прот Германа, а по чем се то у порти код цркве десило то га Герман тужи, ради узнемиревања богослужења а суд мађарски осуди на 6 месеци затвора, од којих је 3 месеца у Сомборској тавници провести морао.

Сада је требало да ко год од народње странке и од пријатеља Кор. Ј. прими привремено дужност благајника на себе а уједно да уступи плату К. Ј. да у тавници немора баш спасти на милост — апсанске ране.

Кад је у скупштини Матице о овом реч поведена била, сви чланови народње странке сви корнелови другови и пријатељи ником поникоше — и ниједан се нехтеде тога при-

мити, — па ни сам онај, који му се до јуче као најбољи пријатељ показивао.

Нинкофи Педер — начелни и лични непријатељ Кор. Ј. непониче ником, него се сам понуди да бадава служи док Кор. Ј. неизађе а заслуга да се шаље К. Ј.

Чланови народње странке — пријатељи и другови Кор. — затапшаше рукама и одвикнуше Живијо, — чудише и хвалише племенитост Нинкофија, а у том превидеше своју и своје странке моралну ништавилост. —

У својој радости превидеше твору подобно претварање Нинкофијево.

Кад се Корнел тавнице ослободио и књиговођом задруге српске постао, онда Нинкофи заиште од њега да му остави кауцију благајништва Матице, а од Матице заиште то место, — које му опет са обзиром на његов поступак према К. Ј. и даду. (Свршиће се.)

У ОПШТИНСКОЈ КУЋИ.

Разговор кнеза с општинари о томе, шта је први посао у општини.

Као обично сазове кнез скупштинаре у недељу после подне на скупштину у општинску писарну и почне им овако говорити:

Данас сам вас сазвао на озбиљан рад. Ми смо већ увелико у нову годину ушли а још незнамо како стојимо. Кад смо постали општинари треба да нам је први посао био да видимо шта имамо, шта нам је дато у руке, да њиме управљамо. Ми смо примили само кључеве од касе, видели, да ту ништа нефали, а зар ми немамо ништа више од касе, зар ако је ту сав наш новац, зар да је ту и сав наш иметак. Ми велимо земља је општинска ту, ко ће је однети, кућа је ту, куда ће она из села, оно је друго незнатно, и ваљда не може ништа фалити, и они су пре нас поштени људи били. Но није да само сеоска марва има ноге и земља ако нема ноге, да оде даље, она може да се оптерети, може да се, што но Надаљчани веле, нађубри, задужи, а то све треба знати и то одмах кад се прими у руке управа с њоме.

Дакле први је писао у општини, да се попише све општинско имање, да се што но службено кажу: сачини инвентар (попис) Ту треба да је пописано од атара општинског и куће општинске, до последњег ексера, што је сам за себе а није укуцан уз друго, чему припада.

Ту треба све да се прегледи и забележи у каквом је стању нађено, је ли старо је ли ново, колико чега има, шта је вредило кад је купљено и шта сада вреди. Тога ради ва-

ља да су при томе послу стручни људи, с тога сам звао и занатлије и трговце наше и проценитеље општинске, да сваки рекне шта која ствар вреди, да се после при крају године види јесмо ли је много оштетили или не. Ако је што изслужило, то ваља да се из пописа избрише и ако је нужно ново набави. Ја сам с господином бележником по староме попису све побележио и што тамо није увео, те што смо пропустили при примању, то смо накнадели у почетку године, а у почетку године ваља — да се увек прво и прво прегледи сво имање општинско, и то као што рекох прегледи а не пречује, не само да се инвентар прочита и чује шта се има него и види, и за то, кад нисмо на ново лето а оно још ни сад није доцне, ајте сви — сви, баш сви, да се после неизвлачимо и на другог скривицу не бацамо, да прегледимо општински иметак, господин ће бележник читати инвентар, а ми ћемо видети ствар заједно са искусним људма, које сам сазвао тога ради. Ту се дигну сви и прегледе све по општинској кући, виде том приликом какав је ред у кући, виде каква су аришта, виде штале и одаје општинске, те уједно како се слуге и чувари општински владају и тиме се увере, кога ваља задржати кога одпустити.

По томе се врате у седницу. Кнез даде записник закључити и нареди, да како преко недеље један светац пада дођу сви општинари, да се извезу у поље, што и би, те тамо прегледе општински иметак и то прво земљу

по мапи (карти) да се види да није де општинска земља одорана или да није пут куд нетреба начињен а понајпре да су аште и камење, које границу обележава у реду, после да ли су зграде општинске бунари гробље и т. д. у миру, јер и гробљу хрђави људи не даду мира.

Кад су се општинари по прегледу иметка општинска у пољу вратили, онда им бележник покаже извод из фунтовне књиге, који је дан пре извађен, из кога виде да ли има на земљи општинској дуга или не и заведе се у записник да се инвентар има у три примерка водити, и кад год се што

ново набави има се одмах у сва три увести тако да кад буде крај години може се лако завршити и кад уз треба, два примерка жунашији уз предрачун послати, од којих ће један тамо остати, а један општини се вратити, а зашто се инвентар уз предрачун шиље и како и за што се овај последни прави и горе шиље, то ћу вам првом приликом преповедити, рече кнез општинарима, који су сви потписали инвентар у триред, што по закону мора бити, јер није доста само кнез са благјници и бележником, и распусти седницу.

ТРГОВИНА И ОБРТНОСТ.

(Недељни извештај Ст. Георгијевића. У Пешти 19. јануара). При крају прошле недеље, наступила је ладнија зима, скочила је 2 до 6 степени, пошто је већ сунце прилично ојачало, то ће једва праве зиме моћи бити.

Лађе су већ почеле ићи дунавом и то лађе за терета скорим ће и лађе за људе. Са свију страна приспевају лађе са свога зимшита овамо.

Радња у житију на пијаци застала је са свим — све се узима за конзум (потребу свакидашњу,) но та је врло мала. Продато је 60.000 ц. ц.

Шеница наручбина за пролеће иде врло слабо. На завршетку беше 4 ф. 60 н. у новцу а 4 ф. 62½ нов. у роби у Пешти.

Кукуруз слабо иде, банатски за Мај и Јуни 3 ф. 20 н., за фебруар 3 фор. ц. ц. (88 фунти).

Зоб бачка с канала у буру за пролеће нешто се у цени

уврстила али је због јаче зиме попустила те је на свршетку недеље била 2 ф. 13 н. 50 бечких фуната.

Шеница на пијаци банатска 89 фуната 5 ф. 25—35 нов., 88 фун. 5 ф. 15 н., 83 фун. 4 ф. 50—60 н. за три месеца да се исплати.

Раж на пијаци 3 ф. 75—80 н. по 80 беч. фун. за готово.

Јечам на пијаци, за пиваре 3 ф. 30 н., за рану 2 ф. 70 н. по 72 беч. фун. за готово.

Зоб 2 ф. 5—10 нов. за потребу свакидашњу по 50 ф. беч.

Кукуруз на пијаци, банатски 3 ф. 5—10 н., мађарски 2 фор. 90 н. ц. ц.

Маст варошка 42—42½ ф., за март-јули 41½—42 фор., из провинције 40½—41 ф. Србијанска кад одпочне пловидба 37½ до 38 ф. бечка цента.

Сланина мађарска сушена у ваздуху 34½—35½ беч.ц

Ш О Д Л И С Т А К.

РАТ С ТУРЦИМА.

Жагор неки са улице, пробуди ме из дубоких мисли о важном неком научном предмету. Тргнем се и протрем чело руком и хтедох се другога посла латити. Жагор је на улици све јачи и јачи бивао. Устанем са столице и погледим кроз прозор. По улицама јурају гомиле народа са тробојним заставама: црвено, плаво, бело. На заставама приметим разне надписе: „За крет часни и слободу златну!“ „На ноге браћо!“ „Слобода или смрт!“ „Живила слобода, живило српство!“

Необичну радост приметио сам на лицу тих људи. Чисто несам могао својим очима веровати. Најпосле почнем сумњати, е да ли сам ја заиста будан, или је то само сан.

Из те ме забуне тргне лагано куцање на вратима моје собе. Отворим врата и у собу ступи мој стари послужитељ Данило. Неку необичну узбуђеност приметих на њему.

„Драги господине, опростите, али.

„Добро, добро Данило — упаднем му ја у реч — али кажи ми само, шта ће тај жа-

гор на улици да значи, тај силан народ, та узрујаност...

„Драги господине, то је управо и био прави узрок, што се усудих на ваша врата, пре времена, закуцати. Ох! сувише сам срећан (и добром старини потекоше сузе низ образе) јер се наш народ листом подигао на оружје против Турчина. Онај народ, што је до јуче покорно данак Турчину плаћао и помоћ од Европе очекивао, устао је данас на оружје; јер је увидео, да се само у своју снагу уздати има, и да тешко њему, ако му Европа у помоћ притиче.

Са сопствене је кривице пропао, па нека се сопственом снагом наново и подигне. —

Срби, Бугари, Грци, Романи, Арбанаси — све је то устало, да се ослободи зулума османског. Доста је било пет столећа тешка робовања, доста господине, тако ми Бога доста! Силна крв српска, што је за ти пет столећа невино проливена, иште освету, крваву освету; и дан је те освете ево приспео,

па да ли да ја заостанем за осталом браћом својом, да ли ја имам права код куће остати, када остала браћа за слободу српства крв пролевају. Не, ја несмем заостати, и ниједан прави Србин неће и несме заостати, кад труба свеколиког ослобођења и уједињења српског затруби, јер тај неће бити достојан имена српског, и на њега ће пасти тешка клетва, клетва народа српског, што не дође на бој на Косово.

Извините господине, ал нисам могао, а да не искажем оно, што ми је на срцу. Ја господине молим за отпуст, јер сам се одважио, да заједно са мојом браћом победим или погинем!“

Ја сам сав усхићен био тима речима.

„Па зар ја, Данило, да не учествујем у тој светој борби, зар да ја с' крштеним рукама гледам, како се ви борите, зар да на мене падне тешка клетва народа мог? Не, Данило, то неће бити, и ја ћу с' тобом заједно мач из корице истрћи, да га забодем у срце целату српске слободе, целату слободе вас целог хришћанства. Још нешто Данило, од сад ме немој више звати господином, него братом својим, јер ми смо сви браћа, де се такве свете ствари тиче. Оди овамо, да те загрлим, поштена старино!“

И слуга и господар загрлише се, братски се загрлише. „Сузе су им од радости текле.“

„Оче, оче!“ зачу се наједанпут глас из мене. Ја се окренем и спазим свог сина.

Исто одушевлење могао си и на њему приметити, као и на старини Данилу.

„Драги оче!“ поче мој син „ти зацело већ знаш, да се мало и велико, старо и младо подигло против Турака, па ја те ево молим, да ми даш благослов, да се и ја са осталима за слободу борим!“

„Да си благословен сине. Сви ћемо се троје заједно за наш народ борити!“

И ми се почнемо справљати за полазак. Наоружамо се и изиђемо на улицу.

По улицама су још једнако јуриле гомиле људи, и ми се прикључимо једној гомили, те тако дођемо на главан трг, де се силан народ стекао. Заставе неможеш пребројати. Ту се сви грлише и побратимеше.

У том се врата од двора отворе и млад јунак ступи на среду.

„Живио кнез Милан, живило српство!“ загрми из хиљаду и хиљаду грла.

Ветрић се играше са краковима тробојне траке, која се обавила око кнежеви прсију.

Нема тишина завлада а кнез поче: „Срби браћо! Драги народе мој! Доста је било политике, а доста и речи. Приступимо делу! „Слобода и уједињење свеколиког српства,“

то је задатак наш, који нам ваља извршити и који ћемо само тако постићи, ако сложено узрадили будемо. Слободу изгубисмо на пољу Косову, слободу нам ваља тамо задобити.

Тај је часак ево куцнуо и зато пођимо храбро напред на Косово! Оно нек нам буде гроб или ускренуће наше слободе!“

„На Косово! На Косово!“ повикасмо ми.

Народ се узруја. Војничка оделења раз- више заставе и подиглоше се, свирајући убојне песме. Вође уседоше на коње и све се крену на Косово.

Ја, мој син и Данило стадосмо под једну заставу својевољаца, те тако пођосмо с' народом.

У сваком месту, у које смо дошли, при- долазиле су све нове и нове чете. Тако смо више дана путовали, и најпосле већ смо били близу Косова, само нас је још један брег од њега растављао. Сви смо с неописаном же- љом чекали онај час, кад ћемо угледати то бојно поље.

Међутим су се предње чете већ на врх брега попеле и они радосно клицаху: „Косово, Косово!“

Они беху већ сретни, јер су угледали то свето место.

Ми стражњаци, кад то видесмо, пожури- мо се брже, да се на брдо успнемо, и заиста, није прошло ни неколико тренутака, а ми смо већ стајали на врху брега поред наше остале браће.

Пред нама се пружало Косово у свој својој величини. На јужној страни Косова угледасмо велик табор. Ту се Турци још једном скупеше, да покушају своју стару срећу, да покушају наново оковати у ланце ропства овај народ, који се бори за своја права, за свој опетанак, за крет часни и слободу златну!

Али не проклети Азијате — помислим ја у себи — неће ти то и по другипут за руком испасти.

Међутим се почнемо ми спуштати с' брега на Косово, и пошто се доле спустисмо почнемо се спремати за бој.

У тај мах се зачу: „Црногорци, црногорци!“

И гле из једног кланца долазаху црногорске чете, а с' њима Херцеговци и Бошњаци.

Црногорци! Ти диндушмани Османлија, вечити браниоци слободе српске — дођоше да и овде пролију своју крв за спас народа српског.

Њих је предводио снажан витез кнез-Никола I.

Кад стигоше до нас, кнез Никола сјаши с' коња и братски се загрли са кнезом Миланом.

Мало било, дуго не трајало и ми се почесмо озбиљно за бој приправљати. Војводе уређиваше војску и народ.

Ми смо једва чекали, да се с' Османлијама побијемо. Трубе дадоше знак, да се крћемо и нама поче срце јаче бити; а и како неби, кад се ту решава будућност наша.

Вође своје чете поведоше напред, храбривши их овим речима: „Јунаци! До вас стоји да победу задобијете! Будите Срби! Сетите се наши стари! Сетите се да цела Јевропа на вас гледа, да види да ли сте достојни потомци славних прадедова и да ли заслужујете слободу! Сетите се напослетку, шта ће од ваши жена, оцева, сестара и деце, шта ће од народа српског бити, ако уступите, ако подлегнете! Благо оном, ко у овом боју за слободу заједно са својом браћом падне; а напротив тешко оном, који браћу своју у невољи остави — изда! Зато напред јунаци! Слобода се против тиранства бори. Слобода ће победити, тиранство мора пасти!“

„У бој, у бој!“ заори се са свију страна. Већ одавна сам желео, да се са Турчином побијемо и гле, сад ће ми се та ватрена жеља и испунити.

Обе војске — и турска и наша кренуше се једна против друге. Топције се већ спре-

мише да опале. Ми појурисмо на сусрет Турчину, који је од нас само још неколико корачаји удаљен био.

Вође викнуше: „Јуриш!“

„Држ се Турчине!“ повикнем ја, јурним напред, истргнем мач и — — —

„Драги господине, сунце је већ одавно одскочило, а ви још не устајете!“ рече ми стари слуга Данило.

„Шта је? запитам ја, тргнувши се из сна. Крај постеље моје стајаше мој послужитељ Данило.

„Где сам ја, Данило?“ запитам зачуђено „зар ми несмо на Косову? Данило, што стојиш, оружја се лађај, напред јуриш,“

„Драги господине, ви сте у својој соби, а не на Косову; ви сте збуњени, мора да сте болесни, кад тако говорите. Добро ће бити, ако у постељи останете, а ја идем да вас не узнемирујем!“ и Данило се удали из собе.

„Да, ја сам болестан, ја не знам шта говорим. Ох, ох, да горког подсмеја! Дакле је то само пуст санак био? Оно одушевљење народа! Она слога! Косово! Турци! Све је то дакле само сан био? Зар није српски народ и на јави тако одушевљен и сложан? Зар неће већ једном покушати, да се отресе јарма туђинског, да извојује себи слободу?!“

Л И С Т А К.

ШТА БИВА ПО СВЕТУ.

У подгоричком сукобу Турска је попустила и пристала на то да Црна Гора на своје земљишту испитује оне Црногорце, за које се сумња да су били саучесници у подгоричком покољу, но то ће се чинити пред једним комесаром Турским. Турска се обвезала да ће све кривце погубити а да покаже да хоће мира наредила је да се врати натраг војска са црногорске и арбанашке границе. У тренутку кад се мислило мач потећи, телеграфисала је Црна Гора Србији иштући помоћ. Тога ради држао је савет министарски и као што се чује да је пуко топ са Цетиња брат би му се са Београда одазвао. Но ако се ствар за време утишала још није веровати вероломним Турком, а онда што бог даде и срећа јуначка.

— У скупштини народној у Београду која је 14. о. м. предложена поднео је министар војени предлог да се од сада служи у стајаћој војсци две године. Кнез је наименовао бившег председника министарства Мариновића за свога посланика на скупштини.

— Министар Чумић одступио је. Држи се, да је с тога што је кнез Мариновића наименовао за кнежева посланика у скупштини. Изгледа да ће сада Грујић с Мариновићем склопити ново министарство.

— Посланик Трифунац питао је Министра просвете зашто је укинуо словачку гимназију. До сто телеграма добио је од Словака који му захвалише на томе. Он ће поново да пита министра зашто не допусти да се нова гимназија отвори. Надају се укинућу Словачке Матице.

— На сабору у Пешти води се расправа о порезу новом, близу стотина пријавило их се да говоре. На сваки начин да

ће се повишица примити, јер сваки говорник признаје да треба земљу из пропасти избавити, а нико незна друкчијег него намет на вилајет.

— Републиканска странка у Француској скупштини победила са једним гласом.

РАЗЛИЧНОСТИ.

— („Застава“) је забрањена за Србију.

— (Гарибалди) је приспео на сабор талијански у Рим. Народ га је дочекао таком радошћу, да се описати неда. Гомилама јурнуо је његовим колима, испрегао му коње и возио га кроз варош. Краљ је послао свога ађутанта и две компаније војске а варош свога градоначеоника. Гарибалди носи своје хисторично одело у коме је војевао: првену кошуљу, бело јануце око врата шарену мараму џепну. Кад је у сабор ушао и положио посланичку заклетву посланици га поздравеше усхићени усклици.

(Матици српској) однешене су књиге рачунске у суд новосадски. Тужено је да има проневере у новцу по суд је пронашао да нема. Да се извиди тужба против Матице одређен је за комесара владина новосадски жупан Флат. Фебруара 24 са стаје се главна скупштина Матичина да реши о томе што министар наређује да се Матица сели у Пешту.

О Г Л А С.

ЗАЈАМ коме треба на непокретна добра по 6% под најбољим условијама, нека се обрати само једном коресподенц-картом на „Општи прометни заводу Сентомашу“ (Sz. Tamás.)